

DIERENARTS, FARMACEUT, VETERINAIR ADVISEUR

Onbekende bacterie samen aangepakt

Tekst: Shaula Bouwman, geitendierenarts werkzaam bij geitenpraktijk.nl

De kwaliteit van een veestapel wordt bepaald door de genetische achtergrond en de gezondheid. Vervolgens zorgen vooral management en voeding dat het koppel al dan niet tot zijn recht komt. Als op papier gezonde dieren zijn aangekocht, geeft dit nog niet de garantie op een vlekkeloos verloop. Dat bleek toen een opstartend bedrijf problemen ervaarde door meerdere bacteriën, waaronder een bij geiten onbekende ziekteverwekker.

Een geitenhouder die in 2018 een bedrijf startte, gaf bij de aankoop van dieren prioriteit aan de gezondheid. Hij koos ervoor de lammeren van één moederbedrijf te betrekken. Op dat moederbedrijf werd tankmelk onderzocht en een steekproef getapt voor onderzoek naar CL, CAE, paratuberculose en chlamydia. Pas toen de uitslagen goed bleken, ging de aankoop door. Wanneer de drachtige lammeren op het nieuwe bedrijf aankomen ziet alles er goed uit. Maar niet lang na de start van het aflammeren komen te veel dieren in een negatieve spiraal. Ze komen niet op de melk en slijten weg, waarbij uiteindelijk zelfs dieren sterven. Nader onderzoek wijst uit dat deze slechtere dieren nagenoeg allemaal last hebben van uitgebreide longproblemen. Naast *Bibersteinia* worden ook *Pasteurella* en *Trueperella* gevonden. Twee van de drie zijn bekende longkiemen voor geiten, de derde is eigenlijk vooral bekend als 'profiteur': *Trueperella* veroorzaakt zelden op zichzelf problemen, maar kan een bestaande infectie enorm uitbreiden. De aangevoerde dieren waren in de opfokperiode gevaccineerd

AUTOVACCIN

Een autovaccin wordt nog niet vaak ingezet in de geitensector, mede omdat het nog niet heel bekend is, en de werking niet gegarandeerd is. Zeker bij complexe bedrijfsproblemen is het uitgebreid in kaart brengen van de verwekkers noodzakelijk om tot een efficiënt vaccin te komen.

Verder zijn er duidelijke wettelijke kaders:

- Een autovaccin moet altijd bedrijfsspecifiek zijn; het wordt gemaakt van kiemen die gevonden zijn op een bedrijf en mag alleen op dat bedrijf ingezet worden.
- Er mag alleen gebruik gemaakt worden van kiemen die niet in commerciële vaccins zitten.

Een autovaccin wordt bij geiten (nog) niet veel ingezet.

Het plan van aanpak omvat soms ook een vaccinatieschema.

met Ovipast en een boostering met dit vaccin zou mogelijk de bescherming tegen de *Bibersteinia* vergroten. Helaas blijven er, ondanks vaccinatie, slijters bijkomen en dieren met longproblemen uitvallen.

Samen autovaccin ontwikkelen

De vraag naar een bedrijfsspecifiek vaccin ontstaat bij de veehouder. Autovaccins bij geiten zijn nog geen algemeen goed, de (on)mogelijkheden worden daarom besproken met Chris Cornelis van Dopharma. Samen wordt gekozen om via Dopharma een vaccin te maken met naast de *Pasteurella* ook de *Trueperella* in het vaccin. Mede omdat deze laatste kiem ook is gevonden bij dieren met uierproblemen en dus uitgebreider op het bedrijf lijkt te spelen dan enkel bij de slijters. Na vaccinatie met het autovaccin neemt het aantal slijters af. De echte vuurproef zal echter pas in de lammerperiode van 2019 zijn omdat de grootste risicoperiode op het moment van vaccinatie al voorbij is.

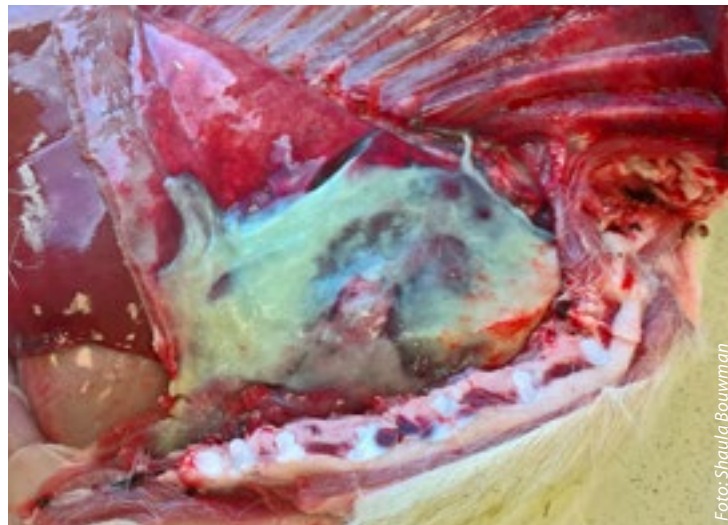
Gevaarlijke onbekende kiem

De eerste groep opfok lammert goed af en start ook naar behoren op. Als de melkgeiten ruim een week aan het aflammeren zijn, wordt een ander koppel opfokdieren ziek en al snel escaleert de situatie. Over het gehele koppel, melkgeiten en drachtige opfok, daalt de voeropname enorm. Er is sprake van dieren met duidelijke longproblemen en acute sterfte. Het koppel wordt zo goed mogelijk ondersteund middels pijnstilling en het ernstig zieke deel van het koppel krijgt een noodzakelijke aanvullende behandeling met antibiotica.

Bacteriologisch onderzoek wordt ingezet, en hoewel niet alle monsters vrij zijn van de eerder gevonden kiemen, is er ook een nieuwkomer; *Streptococcus equi zooepidemicus* (SEZ). De kiem is relatief onbekend bij geiten. Er is wat literatuur te vinden over uierontstekingen bij geiten die besmet waren met deze bacterie. Heftige longproblemen door SEZ zijn wel bekend bij andere diersoorten, dus lijkt het een kiem om serieus te nemen. Door de vaccinatie met

In de borstholte zit als gevolg van de SEZ veel ontstekingsvocht en draden-trekkend materiaal wat de ademhaling bemoeilijkt.

De longen worden bedekt onder een grote hoeveelheid fibrine ofwel bloedstollingseiwit.

het autovaccin lijkt er een verschuiving plaats gevonden te hebben in aanwezige bacteriën, waardoor een gevaarlijke nieuwe kiem de kans heeft gekregen.

Er wordt een plan van aanpak opgesteld. Veterinair adviseur Lonneke Delhaes kijkt mee om er zeker van te zijn dat er zeker qua management niks over het hoofd gezien wordt. Gezamenlijk besluiten we het vaccin door te ontwikkelen tegen de gevaarlijke nieuwkomer.

Dan blijkt dat enkele jaren eerder op een ander bedrijf soortgelijke problemen door SEZ zijn veroorzaakt. Dierenarts Peter Vermoesen deelt de daar opgedane kennis. Die bevestigt dat het gemaakte plan van aanpak, waarin zowel managementmaatregelen als vaccinatieschema staan, eerder succesvol was. Wel optimaliseren we het vaccinatieschema met zijn kennis verder zodat alle dieren optimaal beschermd zijn rond het aflammeren. Waarbij zowel het nieuwe autovaccin wordt ingezet als de Ovipast. Daarnaast raadt hij aan de dieren die behandeld zijn geweest, uit te sluiten voor verdere fokkerij omdat er mogelijk dragers zijn ontstaan in deze diergroep.

Kennis delen steeds belangrijker

Op dit moment staat het koppel er mooi voor en is het dracht-

percentage naar behoren. De eerste lammeren zijn bij het koppel melkgeiten gevoegd en tot op heden gaat ook dat goed.

De huidige geitenbedrijven worden steeds groter, er wordt meer van de veestapel gevraagd. De problemen blijken steeds complexer; ze betreffen vaak verschillende diergroepen en generaties en zijn zeer specifiek voor een bedrijf. Het is cruciaal het totale probleem in kaart te brengen. Daarvoor is uitgebreid onderzoek noodzakelijk en het delen van kennis met elkaar wordt steeds belangrijker.

Krachten bundelen

De geitensector is enorm geprofessionaliseerd het afgelopen decennium. Om niet achter te blijven is het van belang de krachten te bundelen en ervaring te delen. Deze casus had niet zo effectief

aangepakt kunnen worden als er niet samengewerkt was. De kennis en ervaring van dierenartsen Peter Vermoesen en Shaula Bouwman is vanaf januari 2020 gebundeld bij de Lintjeshof, onder geitenpraktijk.nl.

“

Werking van autovaccin niet gegarandeerd